
SLUŽBA PODDŮSTOJNÍKŮ

na krátkodobý úvazek v armádách Francie, Belgie a SRN

V článku „Průběh služby poddůstojníků čs. armády v letech 1918-1960“ uveřejněném ve Vojenských rozhledech 9/1993 byla podrobněji rozebrána problematika průběhu služby délesloužlících poddůstojníků. V rámci informací bychom chtěli seznámit čtenáře s průběhem této služby v některých zahraničních armádách se zaměřením na jejich přechod do civilního, občanského života.

◆ Francie

V současné době slouží ve francouzském pozemním vojsku 28 215 dobrovolníků s dočasným závazkem, z čehož je 6 725 příslušníků cizinecké legie a 2 400 poddůstojníků. Prakticky představují 1/3 stavu vojenských osob z povolání (s dočasným služebním závazkem), tvoří jádro sil vojska pro rychlé zasazení, rekrutuje se z nich značný počet specialistů a při každoročním doplňování pochází z jejich řad 40 % poddůstojníků pozemního vojska. Do roku 1997 jich má být kolem 38 000.

Působí také v rámci intervencí v zahraničí: v Jugoslávii jich je 1 150, v Kambodži 550 a v Ruandě 250. Asi 6 % celkového počtu dobrovolníků jsou ženy.

■ Nábor dobrovolníků:

Nábor dobrovolníků je prováděn dvěma způsoby. První je nábor nových branců. Při zařazení do evidence v obvodním a dokumentačním středisku pozemního vojska (CIRAT) podají budoucí dobrovolníci žádost o zařazení do některého z dvou nebo tří vybraných útvarů. Pokud jsou k tomu způsobilí, je jim zpravidla vyhověno. Tímto způsobem je v současné době získáváno 60 % dobrovolníků. Druhý způsob je nábor osob, které už v armádě sloužily, bez ohledu na to, jsou-li vojáky základní služby nebo délesloužícími poddůstojníky, kteří uzavřou dobrovolnický závazek během zákonné délky vojenské služby.

Každý rok uzavře armáda závazek s asi 5 000 dobrovolníky pro pozemní vojsko, kteří doplní každoroční úbytek vyvolaný skončením služby některých příslušníků pozemního vojska. Motivací dobrovolníků je v první řadě hledání zaměstnání a jeho stabilita a teprve na druhém místě - hlavně u mladých branců - touha po dobrodružství, akci a cestování.

■ Délka služby a podmínky prodloužení závazku:

Dobrovolník uzavírá závazek ke službě v armádě na minimální dobu 3 nebo 5 let, který může být za určitých okolností obnoven, trvání dobrovolnického závazku však nesmí být delší než celkem 22 let. Důvodem tohoto omezení je fyzická náročnost služby a požadavek tělesné zdatnosti vojáka.

Služební postup dobrovolníka s dočasným závazkem je ovlivněn složením dvou zkoušek: po třech letech služby je to osvědčení o technické způsobilosti 1. stupně (CAT-1) opravňující k další službě u útvaru. Mezi 7. a 9. rokem služby je to osvědčení o technické způsobilosti 2. stupně (CAT-2), k jehož vydání je třeba úspěšně složit zkoušku v tomto rozsahu: test z angličtiny, slohový úkol ve francouzštině, test z matematiky a střelba z automatické pistole. Po obdržení tohoto osvědčení může dobrovolník sloužit po dovršení 15 let celkového trvání závazku.

Většina dobrovolníků slouží až 9 let a jejich další služební postup je podmíněn získáním profesionální kvalifikace. Vydání CAT-2 (osvědčení technické způsobilosti 2. stupně), který je třeba stále obnovovat, je závazný pro služební postup trvající déle než 9 let. Pouze čtvrtina z celkového počtu dobrovolníků, kteří odsloužili 15 let, může pokračovat až do odsouzení 22 let. Ti, kteří ukončí službu trvající 8 až 11 let, mají právo na odchodné. Osoby, které ukončí službu po 15 a více letech, mají právo na penzi. Z počátečního počtu 5 000 dobrovolníků jich 1 600 odslouží 15 let a téměř tolik jich pokračuje ve službě jako poddůstojníci nebo starší desátníci (caporal-chef). Existuje dlouhodobý závazek, který mohou dobrovolníci uzavřít mezi 3. a 4. rokem služby, který jim zajišťuje určitou stabilitu, ale který je podmíněn získáním osvědčení CAT-2.

■ Přechod do občanského života

Překolení na budoucí civilní zaměstnání po skončení služebního závazku je možné, není však povinné a je věcí individuálního zájmu. *První etapa přechodu* na tzv. druhou kariéru je informační: asi 2 roky před ukončením závazku jsou dobrovolníci svoláni a jsou poučeni o různých formách pomoci, které se jim nabízejí.

Druhá etapa: podrobnější orientace, během níž ti, kteří projevili zájem o přeškolení, spolupracují s civilními odborníky na výběru budoucí profese a vyškolení pro ni. Obsahem *třetí a poslední etapy* je pomoc jakožto taková. Tato pomoc je dvojího typu: pro dobrovolníky, kteří odsloužili 3 - 15 let, a pro ty, kteří odsloužili více než 15 let (tato je důslednější). V roce 1993 měl být tento limit snížen na 11 let, aby bylo možné nabídnout výhodnější rekvalifikaci pro maximum zájemců.

První typ pomoci spočívá v nabídce odborného výcviku prováděného ve vojenském prostředí (ve středisku Fontenay-le-Comte a ve středisku pro výcvik řidičů v silniční dopravě), nebo v civilním prostředí (střediska Sdružení pro odbornou přípravu dospělých), nebo výcviku prováděného formou stáží v podnicích během posledních 6 měsíců dobrovolnicka služebního závazku. V minulém roce absolvovalo rekvalifikaci 40 % z celkem 1 688 dobrovolníků pozemního vojska.

Druhý typ pomoci se vztahuje na starší dobrovolníky a je mnohem obsáhlejší. Zahnuje korespondenční kurzy, kurzy všeobecného vzdělání, zkušební pobyty v podnicích, které v 80 % případů končí přijetím do zaměstnání. Starší dobrovolníci jsou v závěru svého závazku vnímavější k problémům rekvalifikace a v minulém roce se jich na budoucí povolání připravovalo téměř 60 %. K tomu přistupuje řada dalších opatření ve prospěch dobrovolníků, jako jsou např. pomoc při přeřazení do civilního sektoru, získání pracovní knížky, nebo sjednání zaměstnání ve veřejných službách, kde jsou pro ně rezervována místa. Anketou bylo zjištěno, že díky této podpoře zastává v posledních třech letech 80 % bývalých dobrovolníků místa s vyšším příjmem, než jaký byl jejich poslední plat v armádě.

■ Dobrovolníci v cizinecké legii:

Národnostní složení cizinecké legie: 43,6 % Francouzů, 7,5 % Poláků, 4,4 % Němců, 4,3 % Britů, 4 % Portugalců, 3 % Maďarů, 3 % Čechoslováků, 2,2 % Rumunů, po jednom procentu občanů Madagaskaru, Itálie a Turecka. Necele jedno procento tvoří příslušníci 90 jiných národností. Ze stovky přihlášených osob do cizinecké legie 30 neprojde počátečním výběrem. 50 nesplní předepsané fyzické testy a ze zbývajících 20 dobrovolníků odpadne asi 6 % během prvních čtyř měsíců výcviku (zdravotní důvody, úrazy, dezerce). Přesto je každoročně do útvarů a jednotek cizinecké legie zařazováno 1 700 nových dobrovolníků. Po vypršení prvního závazku (5 let) jen 50 - 60 % dobrovolníků závazek obnoví. Počáteční závazek může být vypovězen během prvních 6 měsíců služby. V poddůstojnickém sboru je 50 % cizinců. Po čtyřech měsících končí základní výcvik a legionáři jsou podle možnosti zařazováni k útvarům, které si vyberou.

◆ Belgie

V roce 1988 sloužilo v ozbrojených silách Belgie necelých 30 000 dobrovolníků s krátkodobým služebním závazkem (asi 30 % početního stavu). U pozemního vojska to bylo 20 350 dobrovolníků z celkového počtu 63 000 osob. Obdobné procentuální zastoupení přetrvává i do současnosti.

■ Nábor dobrovolníků:

Nábor dobrovolníků je prováděn v průběhu celého roku na neobsazené funkce - to umožňuje dodržovat jejich počet na potřebné výši. Nábor se provádí buď mezi civilním obyvatelstvem nebo mezi vojáky nižších kategorií (vojáci základní služby, poddůstojníci v základní službě).

■ Příprava na výkon služby:

a) poddůstojníci s krátkodobým úvazkem se připravují ve třech fázích po dobu jednoho roku:

- individuální příprava (6 týdnů),
- základní výcvik (4,5 měsíce),
- speciální výcvik (6 měsíců).

První dvě fáze jsou prováděny ve vojenských školách nebo obdobných vojenských zařízeních, speciální výcvik probíhá obvykle u jednotky,

b) dobrovolníci s krátkodobým úvazkem vykonávají ve výcvikovém středisku základní výcvik v trvání 6 týdnů. Potom absolvují speciální výcvik ve vojenské škole, který se liší délkou podle zvolené odbornosti a specializace, nebo jsou vysíláni přímo k útvarům, kde absolvují tříměsíční stáž. V případě splnění stáže jsou přijati do služby a obdrží oprávnění k výkonu funkce.

■ Délka služby a podmínky prodloužení závazku:

Dobrovolník (důstojník, poddůstojník, voják) uzavírá závazek ke službě v armádě na minimální dobu 2 let, trvání dobrovolnického závazku nesmí být delší než 10 let. Za jistých podmínek a po splnění předepsaných zkoušek a testů se může dobrovolník stát nejméně po 6 letech služby vojákem z povolání.

■ Přechod do občanského života:

Dobrovolníci jsou propuštěni do zálohy po splnění závazku, nejpozději však po dovršení 56 let.

◆ Německo

„Vojákem na čas“ se může stát ten, kdo splňuje následující požadavky:

- je Němec ve smyslu zákona č. 116 ústavy,
- poskytuje záruku pro zajištění svobody demokratického zřízení ve smyslu ústavy,
- má charakteristické duševní a fyzické vlastnosti pro službu v Bundeswehru,
- je netrestaný,
- nemá žádné mnohem vyšší vzdělání,
- úspěšně ukončil základní školu nebo jiné rovnocenné vzdělání, které bylo zakončeno zkouškou ve státním vzdělávacím zařízení pro povolání,
- dovršil 17 let věku (v případě uchazečů, kteří mají méně než 18 let je potřebný souhlas zákonných zástupců) a nedosáhl ještě 32 let.

■ Zvláštní předpoklady k zařazení do vojenské služby:

Poddůstojníkem čekatелеm pozemního vojska, letectva a námořnictva se může stát podle potřeby a schopností ten, kdo:

- ukončil základní školu nebo ekvivalentní vzdělání, které bylo zakončeno zkouškou ve státním vzdělávacím zařízení pro povolání,
- ukončil reálku, respektive rovnocenné vzdělání na této úrovni (např. odbornou školu pro dospěláky),
- nedosáhl ještě 25 let.

Minimální závazek je 4 roky. Služební doba je pravidelná a stupňovitě pevně stanovená, přitom voják nemusí závazek na dobu určitou splnit, jestliže nedosáhne cílů vzdělávání.

Vojáci na čas mohou nastoupit služební kariéru také z mužstva po splnění daných předpokladů a stát se poddůstojníky čekateli:

- mají-li vojenskou hodnost svobodníka
- nemají-li více než 32 let.

■ Průběh služby poddůstojníků a rotných:

V rámci 4letého služebního závazku poddůstojník absolvuje kurz na rotného (viz schéma). Vojáci na čas s 8 až 15letým služebním závazkem také absolvují další odborné vzdělání, které je srovnatelné s civilní profesí mistr v určitém oboru.

Po služební době 4 let a úspěšném ukončení dalšího vojenského vzdělávání je možné povýšení na rotného. Obzvláště schopní rotní mohou v rámci služební doby společně s poddůstojníky čekateli absolvovat odborné vzdělání stupně B. Školení končí státní zkouškou a získává se osvědčení např. technik, podnikový hospodář, státně zkoušený vychovatel.

■ Důstojníci vojensko-odborných služeb:

Podle potřeby mohou rotní, kteří mají dobré výsledky a úspěšně absolvovali střední školu s maturitou (nebo její ekvivalent), dostat v 8. roku své služební kariéry povolení ke vstupu na služební dráhu důstojníka vojensko-odborných služeb. Výcvik důstojníků zahrnuje 5měsíční důstojnický kurz, 2-3 další kurzy na odborných školách pozemního vojska nebo na civilní škole. Předpokladem pro povýšení na poručíka /poručíka na čas je úspěšné zakončení vojensko-odborného výcviku a složení důstojnické zkoušky.

■ Služební kariéra důstojníka vojskových služeb:

Pokud prokáží výjimečné výsledky, mohou poddůstojníci v rámci potřeb nastoupit služební kariéru důstojníka u vojsk i bez maturitního vysvědčení nebo ekvivalentního vzdělání. Důstojníkem je ale možné se stát nejdříve po 36 měsících služby, po absolvování důstojnického výcviku a složení příslušných zkoušek. Důstojníci vojskových služeb mohou být jmenováni vojáky z povolání.

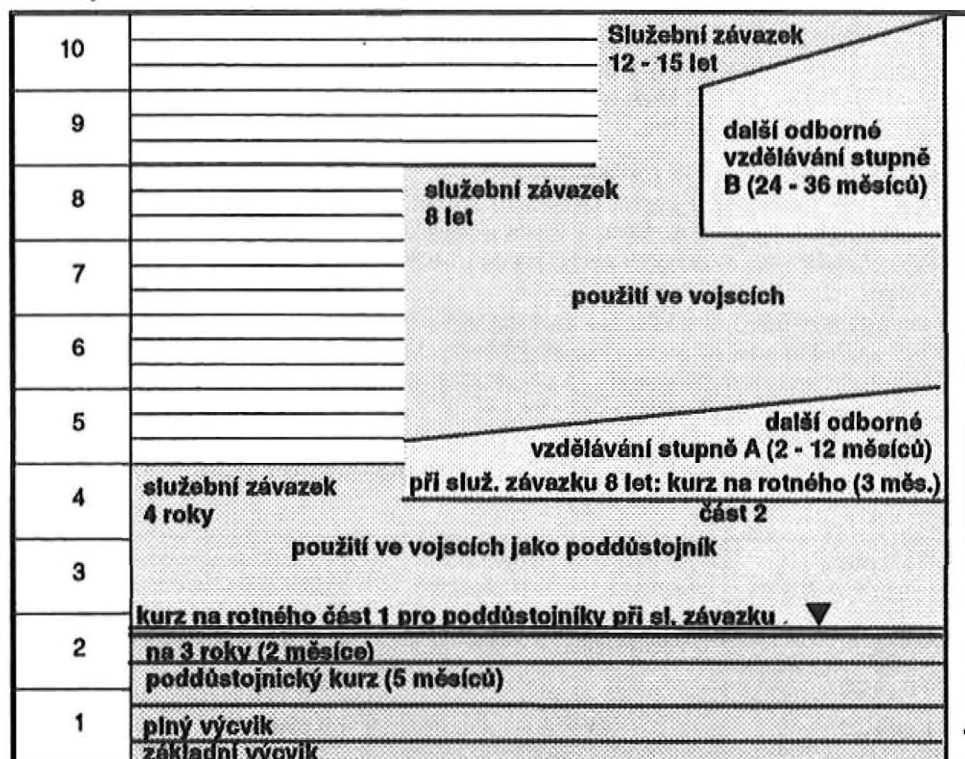
■ Zákonná ochrana pro vojáky na čas:

Zákon o ochraně zaměstnanců platí také pro vojáky na čas. Služební doba je pro vojáky na čas pevně stanovena na 6 měsíců, Všichni tedy absolvují nejprve 6 měsíců a potom musí odsloužit minimálně 2 roky.

Vojáci na čas během 6 respektive 24 měsíců, i když nepracují, nejsou uvolnění z civilního pracovního poměru. Na splnění této podmínky mají vojáci na čas právní nárok. Armáda o tom okamžitě uvědomuje civilního zaměstnavatele. Po uplynutí této doby (24 měsíce) má voják na čas pracovní právní povinnost civilní pracovní

Průběh služby poddůstojníka na čas v Bundeswehru u pozemního vojska

Roky

Legenda:

- výcvik na školách,
- výcvik ve vojscích, popřípadě vojenských školách
- použití ve vojscích

Poznámka: Nevybarvená políčka znázorňují postupný odchod poddůstojníků z armády

Schéma

poměr ukončit - dát výpověď. Během vojenské služby nesmí zaměstnavatel s vojákem na čas ukončit pracovní poměr, tj. nesmí vojáka propustit. Podle zákona o ochraně zaměstnanců paragraf 9 a 16 je ochranná lhůta stanovena na dobu více než 2 roky bez platu a při poskytování dovolené.

■ Přestup na vojáka z povolání:

Poddůstojníci na čas, kterým ještě není 25 let, jsou někdy povyšováni na rotného (námořního poddůstojníka) z povolání. Perspektivu k přijetí za vojáka z povolání mají jen ti poddůstojníci, kteří jsou způsobilí podávat zvlášť kvalitní výkon a skýtají předpoklady dalšího využití.

■ Služební zabezpečení (náležitosti):

Vojáci na čas obdrží podle ukončení služebního poměru takovou zaměstnaneckou podporu (peněžní dávku), která odpovídá civilnímu životu.

Tuto služební časovou péči vojáci na čas obdrží pokud byl jejich služební poměr ukončen:

- po uplynutí času, pro který je služební poměr stanovený,
- pro služební neschopnost (nezpůsobilost), která není způsobena z vlastní viny.

Služební časová péče obsahuje přechodné příspěvky (poplatky), jakož i jednorázovou pomoc (viz tabulka).

Příspěvek za službu a odchodné vojáků na čas

Tabulka

Při ukončení vojenské služby od	Kompenzační (vyrovnávací) příspěvek (75 % posledního služ. platu za posl. měsíc /zdanitelných/) v trvání	Jednorázová pomoc (odchodné)-částka je nezdanitelná a počítá se ze sl. platu za poslední měsíc
15 měsíců		1,5 platu
18 měsíců		1,8 platu
2 a 3 roky		2 platy
4 a 5 let	6 měsíců	4 platy
6 a 7 let	1 roku	
od 8 do 11 let	1 roku a 6 měsíců	6 platů
12 a více let	3 let	

Chtějí-li se bývalí vojáci na čas stát úředníky a jsou-li majiteli začleňovacích listin, obdrží zaměstnání místo kompenzačního příspěvku.

Kompenzační (vyrovnávací) příspěvky jsou zdanitelné. Tvoří 75 % služebního příjmu posledního měsíce, dětské přídavky a místní přídavky jsou souběžné s příspěvkem za službu poskytovány v plné výši.

■ Příprava na civilní povolání během voj. služební doby

Podkladem pro přípravu vojáků jsou také rekvalifikační plány během voj. služ. doby (mimo služebních hodin). Voják může usilovat o cíl k přípravě povolání

v rámci poskytovaných rekvalifikačních služeb nebo jsou mu nabídnuty civilní vzdělávací instituce. Zařízení rekvalifikačních služeb jsou stavěna v mnoha případech na voj. výcviku a použití (praxi) ve vojenských službách.

Vojákům je umožněno složit závěrečnou odbornou zkoušku a pracovat na místech (mistra, odborného pracovníka) v průmyslu a obchodu, nebo provádět speciální práce. Na tato místa vystavují rekvalifikační služby oprávnění podle toho, jaké získá uchazeč vědomostí a dovedností.

Při doškolování na mistra v řemesle je možné uznat vojenskou praxi s jednorocní praxí tovaryše, když obsah práce je shodný. O tomto podává zprávu „pořádkový list“.

K odborným vzdělávacím opatřením náleží:

- pracovní kolektiv rekvalifikačních služeb
- odborný kurz mimo Bundeswehr
- dálkové kurzy, dálkové studium
- odborné přednášky.

(Kromě toho jsou k dispozici odborné knihovny).

■ Odborné vzdělávání po vojenské službě:

Základem pro přípravu na civilní povolání zůstává odborné vzdělávání po vojenské službě, protože se na ně může voják plně koncentrovat. Toto odborné vzdělání se mu zprostředkovává přes veřejné a soukromé vzdělávací zařízení, stejně tak jako i jiné výcvikové a zdokonalovací instituce. Rozsah nabídky závisí od země, ve které proběhla voj. služební doba (viz graf).

Zaplacení odborného vzdělávání náleží v tom případě, když účast pracovní síly není zahrnuta v požadavcích na vzdělávací příspěvek. Tento příspěvek činí 15 % služebního platu a připočítává se k vyrovnávacímu příspěvku.

Pomoc při začleňování do životního povolání:

Při ukončení přípravy na povolání obdrží voják další začleňovací pomoc, která mu v daném čase umožňuje pracovní přijetí po skončení služebního poměru nebo odborného vzdělávání. Jedná se o:

- podporu po výcviku při začleňování na vhodné pracovní místo. Udržuje se spolupráce s burzou pracovních míst podporovaných služeb a se Spolkovým ústavem pro práci u vojensko okružové správy. Tato burza míst řídí pomoc místních podporovaných služeb u voj. okružové správy pro vojáky hledající práci a závody (podniky) hledající osoby. Systém umožňuje širokou a rychlou spolupráci;
- náhradu (zaplacení) jízdy při představování se novému zaměstnavateli, za přestěhování na nové bydliště, převod voj. oprávnění na civilní listiny;
- placení náborových příspěvků u zaměstnavatele, když plně odpovídají výkonnostní způsobilosti při vstupu na pracovní místo.

Jako speciální začleňovací pomoc může voják na čas s nejnižším závazkem od 12 let obdržet *začleňovací nebo registrační listiny (průkaz)*. Správné vyplnění úředních organizačních opatření nebo postavených předpokladů ve smluvních dohodách, které zprostředkovávají obě listiny, umožňují oprávněné začleňování vojáků na výkonné místo ve veřejných službách jako i v jiných korporacích, ústa-

Nároky na rekvalifikaci a poskytovaná pomoc

Podpora při hledání přiměřeného pracovního místa, jednorázový pracovní příspěvek, převod voj. oprávnění na civilní listiny, proplácení jízdného při představovacích cestách, náhrada přestěhování, začleňovací a registrační listiny					Začleňovací listiny
Vzdělávání a zdokonalovací vzdělávání v zařízeních pro povolání mimo Bundeswehr. Výměna s odbornými školami Bundeswehru je možná.					Zabezpečení po služební době Odborné vzdělání Obdélníček = velký - jedno pololetí malý - jedno čtvrtletí
Všeobecný odborný výcvik (např. odborné školy dospělých) odborné vyšší školy dospělých, maturity. Výměna za odborné vzdělání je možná.					Zabezpečení během služ. doby, odborná škola Bundeswehru
Odborné porady a příprava ve vzdělávacích zařízeních (v pracovních kolektivech, odborné kurzy, dálková výuka, dálkové studium, odborné knihovny, odborné přednášky)					Rozsah podpory je závislý od toho, v které zemi se slouží
2-3 roky	4-5 let	6-7 let	8-11 let	12-15 let ^{*)}	Služební cesta

^{*)} Důstojníci, kteří úspěšně ukončili dvouleté studium na školách Bundeswehru mají nárok jen na dvouleté rekvalifikační studium mimo Bundeswehr.

vech a nadacích. (Vyhrazená místa se nevztahují na povolání učitelů, policejní službu a vyšší službu.)

■ **Započítávání odborného vzdělání a voj. služební doby:**

Doba odborného vzdělávání a voj. služba jsou v pozdějším životním povolání v plném rozsahu započítávány včetně vojenské základní služby. Vojenská služební doba se z 1/3 započítává do podnikové příslušnosti, případně přechází ve veřejných službách na služební a zaměstnaneckou dobu.

■ **Lékařská péče o nemocné a zraněné vojáky:**

Všem vojákům, kteří byli zdravotně poškozeni nebo nemohou vykonávat civilní zaměstnaneckou činnost, je nezávisle na jejich postavení do odchodu z Bundeswehru poskytováno zvláštní ošetření od pečovatelských služeb. Poplatky hradí Bundeswehr.

J.V.